Neuroaffektiv udviklingspsykologi som forståelsesramme *– sat i relation til synspædagogisk praksis*

Netværksmøde, Synscenter Refsnæs 28.4.2025

V/ Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen,
psykolog i Specialrådgivningen, Synscenter Refsnæs

REGION SJÆLLAND
SYNSCENTER REFSNÆS
– vi er til for dig

Ramme

Kl. 10:15-11:00 Oplæg Introduktion til Neuroaffektiv udviklingspsykologi

- **Hvad bygger Neuroaffektiv udviklingspsykologi på?**
- **Hvilken betydning har barnets relationer for barnets udvikling?**
- **Hvordan har hjernen brug for at blive stimuleret for at opnå følelsesmæssig udvikling og modning?**
- **Hvordan kan den Neuroaffektive udviklingspsykologiske forståelsesramme anvendes i synsprofessionel indsigt og indsatser?**

Kl. 11:00-11:15 Pause

Kl. 11:15-11:45 Gruppedrøftelse – med afsæt i praksisnære reflektionsspørgsmål

Kl. 11:45-12:00 Opsamling på gruppearbejde …

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Neuroaffektiv udviklingspsykologi

Susan Hart er cand.psych. og Ph.d., specialist og supervisor i børnepsykologi og i psykoterapi, har udviklet den psykologiske disciplin der kaldes Neuroaffektiv udviklingspsykologi.

Neuroaffektiv udviklingspsykologi er en integration af udviklingspsykologi, traumeforskning, tilknytningsteori, hjerneforskning og evolutionspsykologi.

Forståelsesramme gør det muligt at forstå, hvordan vi gennem ressourcefyldte mennesker, har mulighed for at overvinde tidlige traumer. Endvidere peger den på, hvordan man kan tilrettelægge interventionsplaner ud fra nærmeste følelsesmæssige udviklingszone for udvikling af følelsesmæssige kompetencer og psykisk resiliens uanset biologisk alder og status.

Kildeangivelse: https://neuroaffect.dk/susan-hart-profil/

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

” Mit anliggende er at sammenfatte teorier om relationen mellem hjernefunktioner, adfærd og personlighed igennem hjernens modning i et tæt samspil med sit sociale og fysiske miljø” (Hart 2007, s.10)

Neuroaffektiv udviklingspsykologi omhandler hvordan børn udvikler følelsesmæssige, personlighedsmæssige og sociale potentialer:

Børn fødes, ifølge Hart (2015), med et enormt udviklingspotentiale og at de har brug for stimulation for at realisere potentialet; hvilket sker i samspilsprocesser med forældre.

Børn udvikler gennem samspilsprocesser tilknytning og deres personlighed. Nervesystemet har behov for stimulering til at udvikle kognitive, motoriske og følelsesmæssige kompetencer.

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Neuropsykologisk teori inspireret af Poul MacLean (1990; i Hart 2015 s. 123)

Den treenige hjerne er en pædagogisk model af hjernen. Modellen viser hvordan hjernen består af tre funktionelle niveauer:

Det autonome (sansende),
Det limbiske (følende) og
Det præfontale (tænkende)

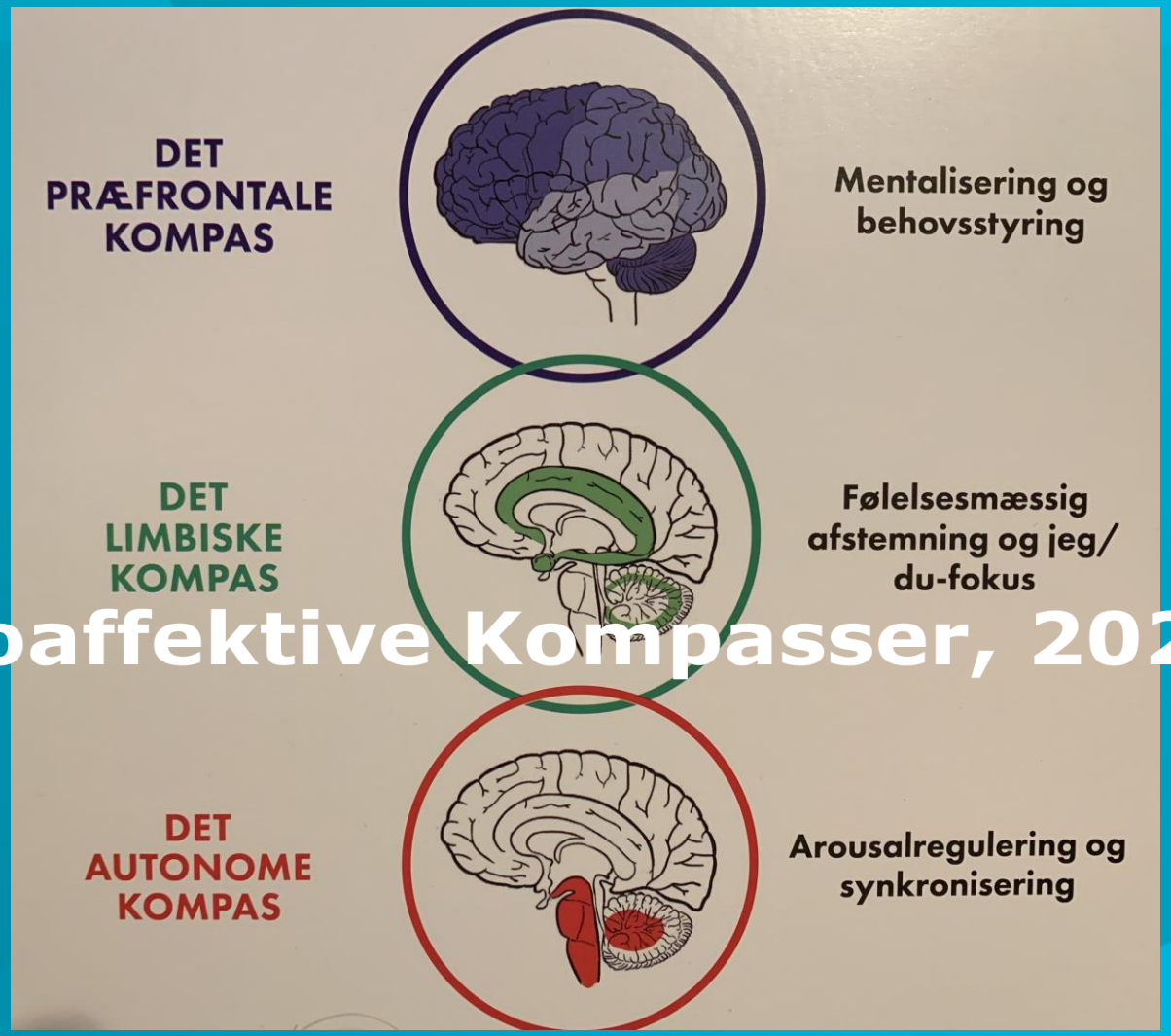

© Hart & BentzenDe Neuroaffektive Kompasser, 2021

"Modellen viser, at strukturer, der udvikles tildigt i livet, er underordnede strukturer der udvikler sig senere i en proces, der øger hjernens kompleksitet". (Hart og Bentzen, De Neuroaffektive Kompasser, 2021)

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Barnets medfødte temperament og miljøet de fødes ind i – indgår i et samspil og påvirker hinanden

Barnets temperament påvirker, ifølge Hart (2022, 1), forældrene og bevirker at forældrene indgår i bestemte samspil med lige netop dette barn. Forældrenes eget temperament og måder at møde barnet bringes også ind i samspillet. Et medført temperament altså fungerer ikke som en separat enhed; idet medfødte forudsætninger både bliver formet gennem og bliver en del af relationen.

"Nogle børn kan være krævende og gøre forældrene stressede, hvilket får indflydelse på deres reaktioner, som igen kan være med til at præge børns opfattelse af deres omgivelser".(s.30)

"Børn som har nemt ved at tilpasse sig, vil, hvis de ofte konfronteres med umulige krav, blive mindre tilpassede, som tiden går." (s.34)

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Ansvar, relation og samspil

Forældrene skal ifølge Hart (2022) skabe en symmetrisk relation med asymmetrisk ansvar. Forældre har på denne måde ansvar for både rammer, afstemning og navigation, så barnet kan udvikle tryghed – og så der er plads til udforskning, glæde og kreativitet, der er livsnødvendig for børns psykiske udviklingsproces.

I samspillet med spædbarnet anvender forældre *imitativ overdrivelse.* Forælderen overdriver ansigt mimik og bevægelser for kompenserer på den måde for barnets umodne sanseapparat, hvilket Susan Hart nævner som *spædbarnsfremkaldt sprog (2022, 1, s. 38).*

"Tidlig synkronisering opnås gennem lugt, smag, den taktile sans, samt auditive og visuelle stimuli." (s..45.)

Det er vigtigt for barnets grundlæggende behov for fysiologisk selvregulering at omsorgspersonerne synkroniserer sig med barnets nervesystem (hvilket øger barnets resiliens overfor stress). (s.48).

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Kontakt, vitalisering og fælles opmærksomhed

Forældrenes kontakt med barnet skal være tilstrækkelig *vitaliserende*, så den 'indfanger' barnets opmærksomhed såvel som initiativer til kontakt. (2022, s, 62)(min kursivering)

Allerede i 3-4 måneders alderen begynder barnet at interessere sig for objekter, og begynder at rette opmærksomhedsfokus med noget tredje. Når forældre følger barnets opmærksomhed, hvor de bekræfter det barnet ser og barnet genkendt i sin oplevelse. (s.73)

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Mikro- og makroregulering

Strukturel makroregulering omhandler at skabe struktur, rammer, forudsigelighed (f.eks. spise- og døgnrytmer osv.).

Den ***relationelle makroregulering*** omhandler mindre makrorytmer der eksempelvis skabes gennem leg (legerutiner med forudsigelige sekvenser af organiseret interaktion (f.eks. turtagning).

”Forældrene tilpasser legen på en måde, der spontant skaber synkroniseringer, som etablerer ***mikroreguleringer***, som igen skaber mødeøjeblikke. (Hart,2022. s.79). (min kursivering og fremhævning)

Det er igennem mikroreguleringsprocesserne at barnet udvikler egne mestringsstrategier til at kunne regulere sig selv. (s.81-82).

”Tidligere relationelle oplevelser skaber indre repræsentationer, der efterhånden danner et mønstre for den måde, man tilpasser sin adfærd på i samspil med andre.” (138)

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Imitation, forsinkelse og afstemning

I 2-3 måneders alderen interesserer sig for begivenheder der svarer til deres egen adfærd; gennem imitation og spejling.

I 4 måneds alderen behøves der forsinkelse eller forskel i bevægelseskoordineringen – barnet keder sig hvis spejlingen bliver for forudsigelig.

I afstemningsprocesserne betyder det også at barnet ikke længere imiterer, men indgår i før sproglig kommunikation; såkaldt: *Protokonversation* (pludren og gestik).

Når barnet er mellem 6-9 måneder vil følelsesmæssige afstemninger langsomt begynde at dominere over de nonverbale dialoger og imitation.

Følelsesmæssig afstemning tillader mennesker at dele indre erfaringer, hvilket giver oplevelsen af at være følelsesmæssigt forbundet". (Hart. 2022, 1, s. 123)

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Tilknytningsmønstre

Barnets evne til at knytte sig til forældrene er ifølge Hart (2022, 1) medfødt, og udfolder sig i den tætte relation til forældrene.

Evnen til tilknytning er genetisk baseret, , men formes gennem vores kultur og historie (Hart. 2022, 1, s.30)

Tilknytningskategorier inspireret af John Bowlbys tilknytningsteori jf. Mary Ainshworth (Hart, 2022, 2. s. 55):

Tryg tilknytning (ca. 65 %)

Utryg undgående tilknytning (ca. 20 %)

Utryg uforløst tilknytning (ambivalent, eller klæbende/dependent) (10-15 %)

Desorganiseret tilknytning (Main tilføjede dette mønster senere)

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Tilknytningsmønstre og udvikling

Trygt tilknytningsmønster: Kommunikationen er balanceret. Man viser både sin afhængighed og selvstændighed. (Hart 2022, 2. s. 58)I 18 månedersalderen søger barnet mindre fysisk kontakt og kan afstemme med sine forældre på afstand. Et barn med et trygt tilknytningsmønster vil gradvist bevæge sig væk fra den sikre base for at udforske og vende tilbage til sin trygge base.

Utrygt undgående tilknytningsmønster: Man viser ikke sin afhængighed. Man klarer alt selv og har ikke tillid til, at nogen vil støtte én, når man har brug for det. (2, s.65). Barnet har svært ved at kommunikere og tolke følelsesmæssige signaler. Ved normal begavelse ved barnet hvordan de skal håndtere kognition, men ikke affekt

Utryg klæbende/dependent tilknytningsmønster: Man viser konstant sin afhængighed af andre på bekostning af selvstændighed. At være alene vækker ængstelighed.(2, s. 67)

Utryg ambivalent tilknytnings mønster: når man får tilbudt at få dækket sit afhængighedsbehov, ønsker man at blive set på sit selvstændighedsbehov og omvendt (2, s. 69).

Desorganiseret tilknytningsmønster: Man forventer ikke at få dækket hverken selvstændighedsbehov eller afhængighedsbehov. Man klare alt selv i en uforudsigelig verden. Man løser sit indre kaos ved at kontrollere sine omgivelser enten ved hjælp af det gode eller det onde. (2, s. 72)

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Leg, mentalisering og venskab

I 18-24 måneders alderen begynder barnet at kunne anvende symboler, hvilket udvikler evnen til symbolsk leg og indgå i parallel leg. Omkring 4 årsalderen evner barnet at være opmærksomt på, at andre har et andet centrum for erfaringer, og evnen til at tage en andens rolle og indgå i rolle leg udvikles.

God mentalisering hviler på et realistisk indre billede af, hvordan andre mennesker nok vil tænke, føle og handle i en given situation. (Hart , 2, s. 102)

Evne til at se sig selv fra den andens synspunkt er en central færdighed i dannelsen af stabile venskaber. S. 103)

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Kilde: © Hart & Bentzen De Neuroaffektive Kompasser, 2021

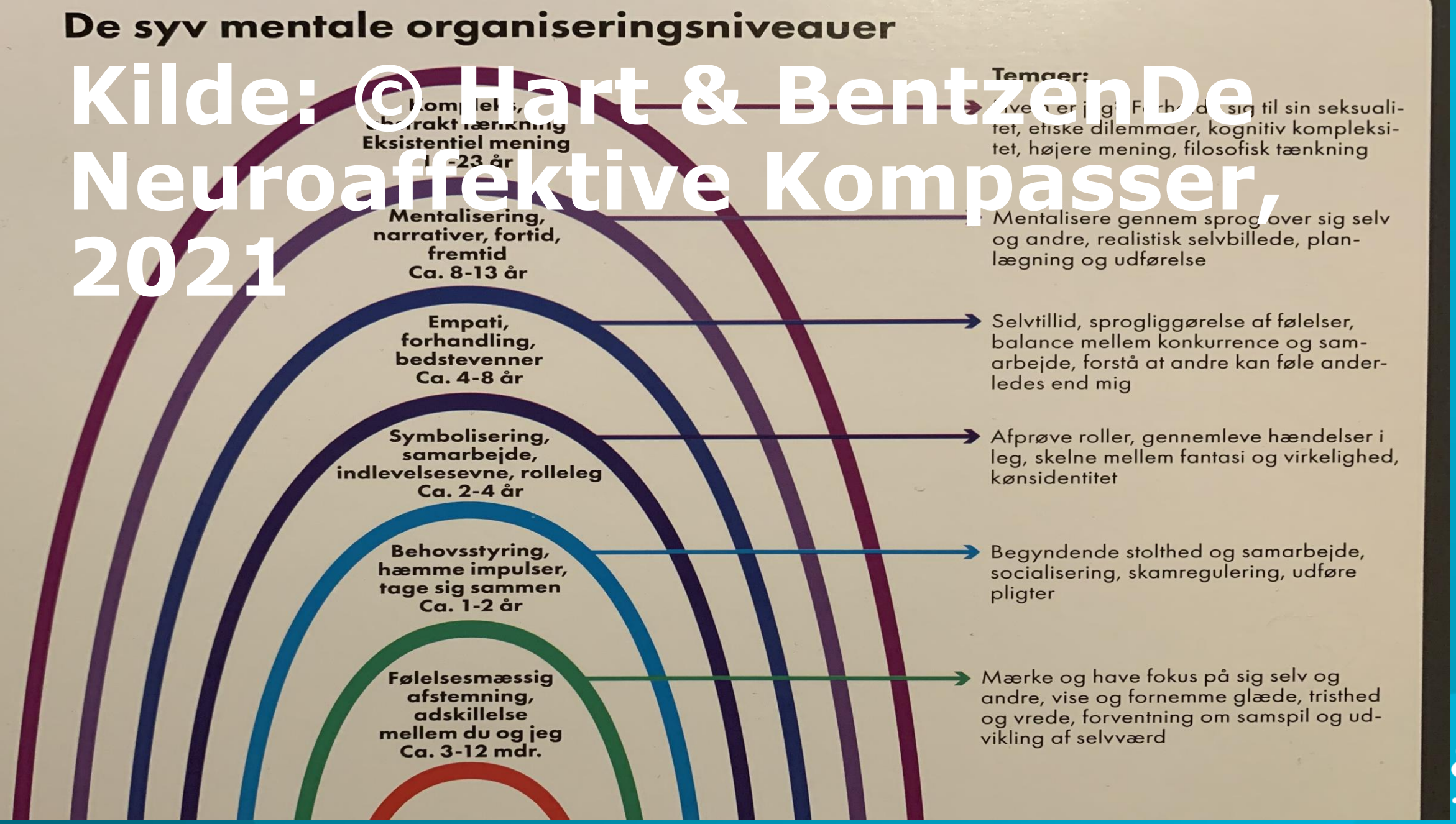

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Hvordan kan den Neuroaffektive udviklingspsykologiske forståelsesramme anvendes i synsprofessionel indsigt og indsatser?

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Psykosociale konsekvenser

”1.3 Psykosocial udvikling

En synsnedsættelses psykosociale konsekvenser indvirker på mulighederne for at gennemføre rehabiliterings- og undervisningsforløb med den ønskede effekt. Risikofaktorer er bl.a. lav selvtillid og selvværd, forringede muligheder for social relations dannelse, isolation, ekskludering, selvskadende adfærd, depression, uselvstændighed og manglende forudsætninger for deltagelse i uddannelse og beskæftigelse.”

Kilde: Socialstyrelsen. Forløbsbeskrivelse. 2020. s. 7.

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

ICF – Socialstyrelsens Forløbsbeskrivelsen (2020, s. 13) Bio-psyko-social model

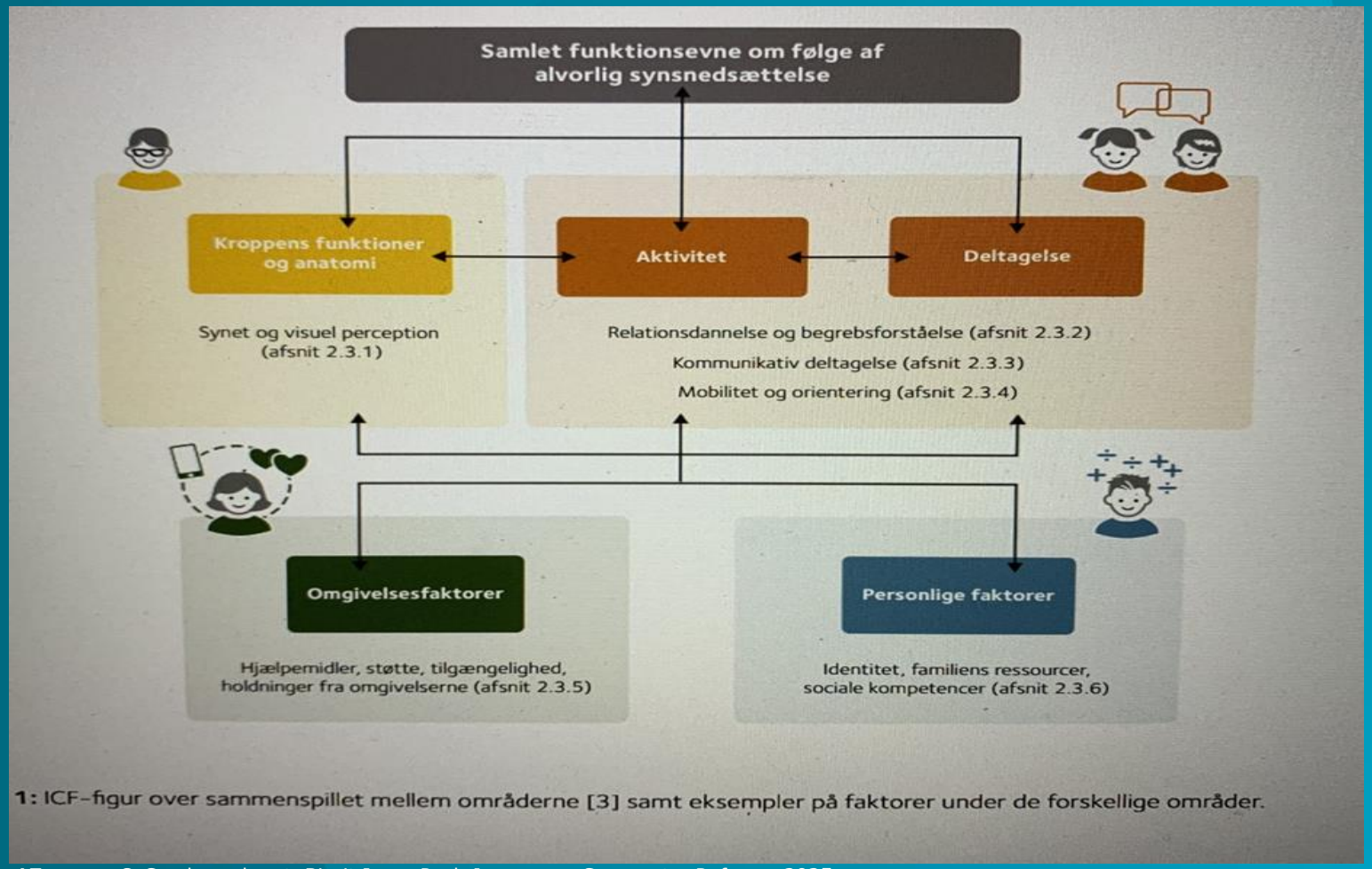

1: ICF-figur over sammenspillet mellem områderne [3] samt eksempler på faktorer under de forskellige områder.

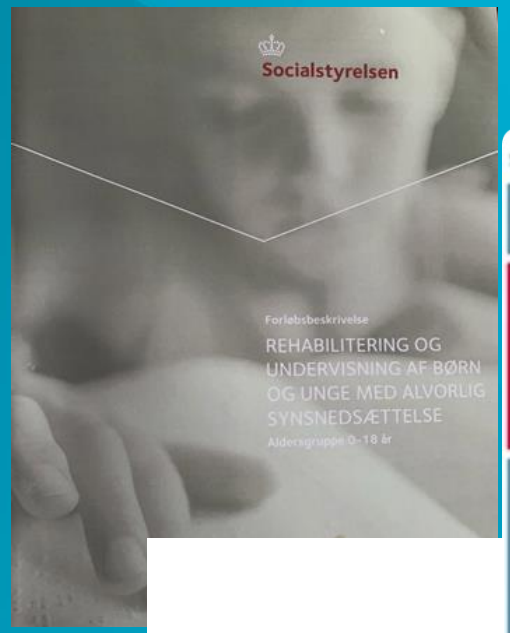

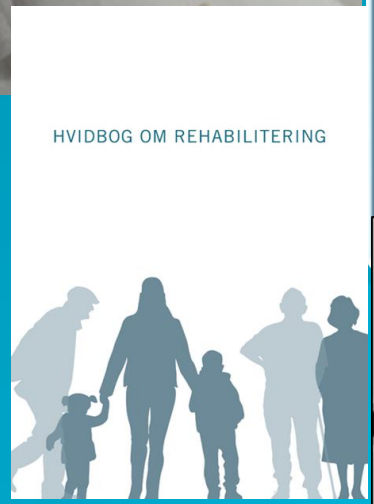

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Pause

Kl. 11-11:15

<u>Efter pause</u>:

Kl.11:15-11:45

Gruppearbejde vedr. synspædagogisk praksis

Kl. 11:45-12:00 Opsamling på gruppearbejde

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Gruppearbejde – refleksionsspørgsmål

- Hvilken målgruppe arbejder du/I med? Barnets funktionsniveau? Tilknytningsmønster?
- Hvordan influerer barnets synsnedsættelse og evt. yderligere funktionsnedsættelse på dets forudsætninger for at deltage I forældre-barn samspil/synkronisering/afstemning?
- Hvordan kan der kompenseres så barnet stimuleres kontaktmæssigt/udviklingsmæssigt/omgivelsesfaktorer?

- Hvordan påvirker synsnedsættelsen barnets muligheder for stimulation? Hvilke udviklingsmæssige konsekvenser ser I? og på hvilke udviklingsområder?
- Hvordan spiller familiens situation ind på samspillet mellem børn og forældre, samt barnets udvikling?

- Hvordan kan synspædagogisk indsats og evt. tværprofessionel ergo/fysioterapeutisk og psykologisk indsats medvirke til at bedre vilkår for både barnet/barnets udvikling og forældrenes/ familiens situation?
- Hvilken rolle spiller forældre, dagtilbud, synsfagprofessionelle og myndigheder for barnets udviklingsvilkår?

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Litteraturliste – udpluk – bøger af Susan Hart

- Hart, S: Hjerne, sammenhørighed, personlighed – introduktion til Neuroaffektiv udvikling. Gyldendals bogklubudgave, 2007
- Hart, S & Schwartz, R: Fra Interaktion til relation – tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore & Fonagy. Hans Reitzels Forlag, 2008.
- Hart, S: Den følsomme hjerne. Hans Reitzels forlag, 2009.
- Hart, S: Neuroaffektiv udviklingspsykologi 1,2 & 3.: 1. Mikro- og Makroregulering, 2. De Neuroaffektive kompasser 3. Fra tilknytning til mentalisering. Hans Reitzels Forlag, 2022.
- Hart, S (red): Inklusion, leg og empati – Neuroaffektiv udvikling i børnegrupper. 2. udgave. Hans Reitzels Forlag. 2015
- Hart, S (red): Inklusion, leg og empati – Neuroaffektiv udvikling i børnegrupper. 2. udgave. Hans Reitzels Forlag. 2015
- Hart, S, Andersen, D, Jakobsen, A & Larsen, A: Leg for sjov og alvor – Et Neuroaffektiv perspektiv. Hans Reitzels Forlag, 2024.

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

De udvidede læringsmål, Stressprofilen, LA2/LA2u

LA2 og LA2u fremmer direkte borgerinddragelse og fælles faglige tilgange hos medarbejderne. Metoden inddrager samtidig elementer fra Low Arousal-tilgangen og Rogivende Pædagogik.
LA2u står for Low Arousal 2 – understøttet. Versionen indeholder ekstra grafisk materiale til at arbejde med borgerens indefra-perspektiv også i de situationer, hvor borgeren ikke kan kommunikere verbalt. Her taler man om det *tilstræbte* indefra-perspektiv

https://www.sbst.dk/nyheder/2025/ny-udgave-af-metodehaandbogen-for-la2-og-la2u

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025

Tak for denne gang ☺

© Cand.psych.aut. Birgit Irene Puch Jørgensen. Synscenter Refsnæs 2025